

*Institut društvenih nauka
Centar za pravna istraživanja
Advokatska komora Vojvodine*

AKTUELNOSTI MEDICINSKOG PRAVA TEORIJA, PRAKSA I ZAKONODAVSTVO

**Okrugli sto
Petak 15. april 2022.
10.00 – 17.00 sati**

Institut društvenih nauka u Beogradu
Centar za pravna istraživanja
Kraljice Natalije 45 / velika sala, I sprat

Edicija
KNJIGE SAŽETAKA

Urednik

Dr Hajrija Mujović

Programski odbor

Dr Hajrija Mujović

Dr Marta Šjenčić

Dr Marko Milenković

Organizacioni odbor

Dr Mirjana Dokmanović

Dr Sofija Nikolić Popadić

Dr Ranko Sovilj

Dijana Arsenijević

AKTUELNOSTI MEDICINSKOG PRAVA

Teorija, praksa i zakonodavstvo

3

OKRUGLI STO

15. april 2022, Beograd

KNJIGA SAŽETAKA

Advokatska komora Vojvodine
Glasnik AKV
Novi Sad

Institut društvenih nauka
Centar za pravna istraživanja
Beograd

SADRŽAJ PREMA TEMAMA

I. AKTUELNOSTI NAKON PANDEMIJE COVID-a 19 SA NAROČITIM OSVRTOM NA OBLAST MENTALNOG ZDRAVLJA.	6
II. AKTUELNOSTI – RAZNO.	25

I. AKTUELNOSTI NAKON PANDEMIJE COVID-a 19 SA NAROČITIM OSVRTOM NA OBLAST MENTALNOG ZDRAVLJA

- Marta Sjeničić** Mentalno zdravlje u vreme pandemije Covid-a 19 i Svetska zdravstvena organizacija / **7**
- Mirjana Dokmanović** Upravljanje infodemijom iz perspektive prava na informacije i slobode misli i izražavanja / **9**
- Hajrija Mujović** Uticaj pandemije na pravnu zaštitu psihijatrijskih pacijenata u hospitalnim uslovima / **12**
- Igor Milinković** Ostvarivanje zdravstvene zaštite pacijenata koji nisu oboleli od Covid-a 19 u Bosni i Hercegovini / **14**
- Marina Mijatović** Položaj pacijenata u sistemu zdravstvene zaštite za vreme pandemije Covid-a 19 / **16**
- Olga Jović Prlainović** Uticaj preventivnih mera tokom pandemije Covid-a 19 na porast nasilja u porodici / **18**
- Zorica Mršević
Svetlana Janković** Nasilje nad starijim ženama u vreme nakon pandemije Covid-a 19 / **19**
- Ranko Sovilj** Ekonomske posledice pandemije Covid-a 19 na mentalno zdravlje stanovništva / **23**

*Jelena Simić**

ZAKON O EUGENIČKOJ ZAŠTITI – KRAJ ERE PRINUDNIH STERILIZACIJA U JAPANU

U Japanu je tokom skoro cele druge polovine XX veka bio na snazi zakon koji je omogućavao abortus i sterilizaciju osoba za koje se veruje da pate od genetski prenosivih bolesti – i to bez njihovog pristanka. Zakon o eugeničkoj zaštiti koji je bio na snazi od 1948. do 1996. godine propisivao je da se sterilizacija ili abortus sprovodi nad osobama sa urođenim fizičkim bolestima i invaliditetom, u principu uz njihovu saglasnost, a nad mentalno zaostalima i duševno obolelima bez njihovog pristanka, i davao je lekarima pravo da – kada ocene da je to u javnom interesu – sami podnesu odgovarajućem zdravstvenom komitetu zahtev za sterilizaciju bez saglasnosti samog pacijenta. Glavno opravdanje za taj diskriminatorni zakon bilo je da te kategorije stanovništva neće biti sposobne da se staraju o svom potomstvu. Više od 16.500 žena i muškaraca sterilisano je u Japanu protiv svoje volje.

* Doktor pravnih nauka, vanredna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, jelena.simic@pravnofakultet.rs

Septembra 1997. godine sedamnaest organizacija civilnog društva, koje su predstavljale žene i osobe sa invaliditetom, tražilo je od ministra zdravlja i socijalne zaštite Japana izvinjenje, obeštećenje i istragu, ali je Ministarstvo to odbilo sa izgovorom da su ove sterilizacije legalne. Konačno, Viši sud u Osaki prihvatio je kolektivnu žalbu tri podnosioca tužbe s invaliditetom koji su od japanske države zahtevali da im isplati odštetu, jer su u ranoj mladosti bili sterilisani protivno svojoj volji, po Zakonu o eugeničkoj zaštiti, čiji je cilj bio da iz japanske populacije eliminiše gene koji prouzrokuju urođene bolesti i deformacije. Okružni sud u Tokiju je prethodno, juna 2020. godine, doneo presudu da je prinudna operacija narušila slobodu izbora tužilaca da li će imati dete ili ne, ali je odbio zahtev za naknadu štete, rekavši da je rok zastarelosti istekao. Međutim, odlukom Višeg suda u Osaki podnosiocima tužbe protiv države dodeljena je odšteta, s obrazloženjem da zbog društvene atmosfere i fizičkih problema koje imaju nisu imali pristup potrebnim informacijama i pravnom sistemu, zbog čega je u njihovom slučaju bilo nepravedno primeniti pravilo o zastarevanju. Autorka će u ovom radu analizirati odredbe Zakona o eugeničkoj zaštiti i uporediti ih sa sličnim zakonima koji su bili na snazi u Nemačkoj i Švedskoj. Takođe, biće analizirani razlozi dosuđene naknade štete podnosiocima tužbi uprkos isteku roka zastarelosti. Autorka će zaključiti da ova odluka Višeg suda u Osaki jeste istorijska s obzirom da su u nekoliko sudskih procesa u vezi sa prisilnom sterilizacijom odbijeni zahtevi za odštetu podnosilaca tužbi zbog zastarevanja, te da je prvi put da je nekoj od više hiljada žrtava ovog diskriminatornog

zakona dodeljena naknada. Tek na ovaj način, satisfakcijom žrtve, možemo reći da se konačno završila era prinudnih sterilizacija u Japanu.

Ključne reči: intelektualni ili mentalni invaliditet, Japan, eugenika, obeštećenje, sterilizacija